

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
“Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”**

кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності

Південно-українське відділення соціологічної асоціації України, м.Одеса

М А Т Е Р І А Л И

VIII Всеукраїнської наукової інтернет-конференції

“ОСВІТА ТА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ”

(Одеса, 24-25 квітня 2020 року)

Одеса -2020

УДК: 37+316.61

О72 Освіта та соціалізація особистості // Матеріали VII Всеукраїнської інтернет-конференції (Одеса, 24-25 квітня 2020 р.) 56 с.

Рецензенти:

Плавич В.П. – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри загально правових дисциплін і міжнародного права одеського національного університету імені І.І.Мечнікова

Халапсис О.В. - доктор філософських наук, професор кафедри філософії та політології Національної металургійної академії України

Збірник матеріалів VIII Всеукраїнської інтернет-конференції «Освіта та соціалізація особистості» вміщує матеріали, які досліджують освіту XXI століття, інновації та перспективи розвитку; стан та проблеми реформування системи української освіти; філософію освіти перед викликами сучасності; молодь в освітньому просторі: механізми соціалізації та самореалізації; соціальну адаптацію особистості в умовах суспільних трансформацій; ціннісні орієнтири та культурні практики особистості в українському суспільстві та розглядаються девіації та суспільні рухи у соціальному просторі сучасної України. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 10 від 28 травня 2020 року)

externae) Спіноза ототожнював любов з абсолютним знанням (amor Dei intellectualis) і стверджував, що філософствувати є не що інше, як любити Бога.

У новій філософії слід зазначити теорію статевої любові у Шопенгауера («Metaphysik der Liebe» в «Parerga u. Paral.»). Індивідуалізацію цієї пристрасті у людини Шопенгауер пояснює тим, що життєва воля (нім. Wille zum Leben) є не тільки прагненням до продовження роду (як у тварин), а й до створення можливо найдосконаліших примірників роду; таким чином, якщо цей чоловік пристрастно любить саме цю жінку (і навпаки), то значить, він саме з нею може в даних умовах створити найкраще потомство [6].

У ХХ столітті взаємозв'язок між любов'ю і сексуальністю ліг в основу робіт Зигмунда Фрейда. Любов за Фрейдом – ірраціональне поняття, з якого виключено духовне начало. Любов в теорії сублимації, розробленій Фрейдом, зводиться до первісної сексуальності, яка є одним з основних стимулів розвитку людини.

Згодом були зроблені спроби розвинути теорії Фрейда, і переходу від чистого біологічного опису до соціальної та культурної складової як основних явищ. Цей новий напрямок, зароджений в США, було названо неофрейдизмом. Одним з лідерів неофрейдизму вважається психоаналітик Еріх Фромм.

Таким чином, феномен любові цікавив філософів з давніх часів. Перші спроби пояснення феномена любові з'явилися вже в античні часи. Любов як вище людське почуття – це частина життя кожного з нас.

Список використаної літератури

1. Болонь Жан-Клод История любовных побед от античности до наших дней. М., Текст, 2010. ISBN 5-7516-0803-3
2. Юрій М. Р. Етика / М. Р. Юрій – К.: Дакор, 2006. – 320 с.
3. Декарт Р. Страсти души. - URL: <http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000538/st000.shtml>
4. Кант И. Метафизика нравов - URL: <http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z00005032/st000.shtml>
5. Фромм Еріх. Мистецтво любити/ Еріх Фромм – Москва: Педагогіка, 1990. – 129 с.
Шопенгауэр А. Мир как воля и представления. - URL: <http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000367/st003.shtml>

Балашов Едуард Михайлович - кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології і педагогіки Національний університет «Острозька академія»

САМОЕФЕКТИВНІСТЬ ЯК КОГНІТИВНА СКЛАДОВА САМОРЕГУЛЬОВАНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

Високі вимоги, що ставляться до навчання сучасної особистості, жорсткі конкурентні вимоги сучасного ринку праці, усе більшу уваги в наукових дослідженнях приділяється проблематиці ефективності, у тому числі навчальної, діяльності людини. Гостро постає проблема виокремлення когнітивних характеристик молоді особистості, що визначають ефективність і самоефективність діяльності у різноманітних сферах. Так само величезне значення для успішності діяльності молоді людини має її самоефективність, мотивація, прагнення до реалізації потенціалу.

У психології це було охарактеризовано у концепції самоефективності, яку розробив ввів канадський психолог А. Бандура у своїй соціально-когнітивній теорії. Самоефективність є комплексною особистісною характеристикою, яка включає поєднання пізнавальних процесів, мислення та саморегуляції особистості. Вона визначає особистісну здатність орієнтуватися на досягнення мети через подолання перешкод у особистісно істотних ситуаціях. У ситуаціях, які несуттєво значущі для особистості, самоефективність виявляється

саму у особистісному вміння витратити мінімум своїх зусиль для досягнення необхідного, часто мінімально необхідного результату. Самоефективність є похідною від трьох взаємопов'язаних головних джерел – поведінки, впливу оточення і особистісних факторів (віри, очікувань, самосприйняття, пізнання, прогнозування майбутнього, здатності до соціального навчання тощо [1].

А. Бандура також розкрив сутність цього поняття і роль в індивідуально-особистісному розвитку особистості. Його дослідження у розрізі створення методики вивчення загальної самоефективності продовжили М. Єрусалем та Р. Шварцер та В. Ромек [5]. Самоефективність у студентському віці, рівні самоефективності, задоволеність навчання як чинник самоефективності та інші аспекти вивчають сучасні вітчизняні науковці Н. Крейдун, О. Поліванова, Л. Яворовська [2], Н. Кривцова і Б. Бірон [3], Д. Шапошник [4] та ін.

Стосовно методологічного аспекту дослідження самоефективності існує чимало невирішених питань. По-перше, немає однозначного підходу до концептуалізації самоефективності, її змісту, особливостей, що, відповідно, є значною перепоною для створення валідного діагностичного інструментарію; по-друге, на нашу думку, дослідження самоефективності лише особистісними опитувальниками не здатні повною мірою ідентифікувати дану змінну, адже самоефективність виявляє себе у конкретній ситуації, яка потребує від суб'єкта вирішення; по-третє, не зрозуміло, чи самоефективність може претендувати на роль самостійного конструкта, здатного сприяти досягненню мети особистістю, чи вона є лише частиною іншої функції та спроможна проявляти себе в одній сфері життєдіяльності особистості, не поширюючись на інші.

Теоретичний аналіз напрацювань з тематики вивчення феномену особистісної самоефективності доводить не досить опрацьовану структуру розуміння цього поняття. Недостатньо емпірично досліджені такі аспекти самоефективності як фактори, що впливають на її розвиток, самоефективність у саморегульованому навчанні, вікові особливості розвитку цього явища тощо. Саме це визначило наше наукове зацікавлення до теоретичного аналізу і емпіричного визначення рівнів самоефективності студентської молоді.

Емпіричне дослідження відбувалося на базі Національного університету «Острозька академія». З метою визначення ступеню впливу розвитку метакогнітивних процесів студентів на їхню навчальну успішність нами була сформована вибірка студентів у кількості 32 особи (12 юнаків та 20 дівчат) у віковому діапазоні від 17 до 21 років ($M_{вік}=19,08$, $SD=1,80$), серед яких 16 студентів першого курсу і 16 студентів четвертого курсу. Результати емпіричного дослідження дозволяють нам проаналізувати рівні самоефективності студентів. З цією метою ми використали Тест оцінки загальної самоефективності Р. Шварцера та М. Єрусалема [5].

Дані з кількісною характеристикою емпіричних результатів цього дослідження наведено в табл.1, з якої легко бачити, що серед респондентів і на першому, і на четвертому курсах значно переважає середній рівень самоефективності (відповідно 59,4% та 78,1%), і цей показник значно переважає у студентів четвертого курсу (різниця – 18,7%). З переходом на старші курси дещо знизився високий рівень (на 3,1%). Загалом можемо стверджувати, що ці показники досить прийнятні, і вони підтверджують адекватність студентів у оцінці своїх здібностей та визначенні цілей, а також засвідчують їхню готовність докласти зусиль для їхнього досягнення.

Таблиця 1.

Кількісні показники рівнів самоефективності студентів згідно Тесту оцінки загальної самоефективності Р. Шварцера та М. Єрусалема (N=32) (%)

Рівень самоефективності	1 курс	4 курс	Δ (%)
Низький	28,1	12,5	-15,6
Середній	59,4	78,1	+18,7
Високий	12,5	9,4	-3,1

Слід відзначити, що досить значна частина студентів першого курсу (28,1%) та трішки менше студентів четвертого курсу (12,5%) згідно отриманих результатів мають низький рівень загальної самоефективності, і відповідно рівень значно зменшується протягом перебігу навчання (на 15,6%). Цим підтверджується те, що студенти-першокурсники мають досить високий рівень внутрішніх неузгодженостей. Вони недостатньо впевнені у собі на початку навчання, а отже і їхнє загальне самопочуття відображає цю не впевненість у своїх силах. Слід відзначити, що показник низького рівня зменшується, а отже студенти набувають більшої впевненості у своїй діяльності.

Високий рівень самоефективності у навчальній діяльності студентів означає, що вони готові ставити перед собою вищі і складніші навчальні цілі, докладати якомога більше зусиль для їхнього досягнення і спрямовувати ці зусилля на досягнення якомога вищих успіхів, що у майбутньому відобразиться у високих навчальних результатах, і це повинно бути для них особистісно важливим результатом. Низький рівень самоефективності характеризує студентів з точки зору надмірної самокритичності до своєї компетентності та індивідуально-особистісних недоліків. У них занижена навчальна мотивація через надмірно розвинуте почуття очікування невдач, яке заважає їм проявити свої реальні здібності у навчальній діяльності.

В результаті аналізу отриманих конкретних відповідей респондентів на окремі запитання можемо стверджувати, що найбільше студенти повністю погоджувалися з твердженнями, які підкреслюють їхню здатність вирішити більшість проблем за допомогою прикладення достатніх зусиль, а також знайти декілька варіантів розв'язання проблем, що постають. Найменше студентів погоджувалося з твердженнями, що їм легко досягнути поставлених цілей і завжди відомо, як поводитися у випадку виникнення неочікуваної ситуації. Відповідно, можемо стверджувати, що саме ці чинники спричиняють недостатньо високий рівень розвитку їхньої самоефективності.

Таким чином, нами виявлена тенденція домінування середнього рівня загальної самоефективності і спостерігається його значне збільшення, а також значне зменшення низького рівня і незначне зменшення високого рівня досліджуваного явища у студентів протягом навчання. Це пояснюється структуризацією навчального процесу, що характеризується задоволенням від навчальної діяльності, появою нових життєвих планів, задоволеністю становищем у академічній групі і суспільстві, збільшенням рівня власної самооцінки студентів.

Самоефективність на когнітивному рівні відображає рівень ефективності і компетентності особистості, які визначаються нею самостійно, а також впевненість у своїх силах для досягнення поставлених завдань. Самоефективність формується на основі особистісного самопереконання, що відбувається через отримання інформації про ефективність своєї діяльності з різних джерел. Особистісне відчуття самоефективності є визначальним чинником поведінки людини та успішності її діяльності.

Самоефективність відіграє важливу роль саме у студентський період життя особистості, оскільки, як доведено нашими емпіричними дослідженнями, вона допомагає полегшити адаптацію студентів до навчальних вимог ЗВО і пристосуватися до навчального процесу. Надзвичайно актуальним є самоефективність у процесі підвищення рівня саморегуляції навчальної діяльності студентів, оскільки підвищує їхню активність і наполегливість, а також сприяє у подоланні труднощів та досягненні поставлених навчальних поставлених цілей.

Список використаної літератури

1. Бандура А. Теория социального научения. СПб.: Евразия, 2000. 320 с.
2. Крейдун Н. П., Поліванова О. Є., Яворовська Л. М. Задоволеність навчання у вищому навчальному закладі як чинник професійної самоефективності сучасних студентів. Проблеми сучасної освіти. 2016. №6. С. 37–41.
3. Кривцова Н. В., Бірон Б. В. Роль відчуття когеренції у зростанні ресурсності особистості та рівнів самоефективності. Science and education a New Dimension. Pedagogy and Psychology. 2019. #VII (79), Issue 197. С. 70-73/

4. Шапошник Д. О. Методологічні засади дослідження самоефективності особистості. Проблеми сучасної психології: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інститут у психології імені Г. С. Костюка АПН України ; за ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. Вип. 17. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2012. С. 690-701.

5. Шварцер Р., Ерусалем М., Ромек В. Русская версия шкалы общей самоэффективности Р. Шварцера и М. Ерусалема. Иностранная психология. 1996. № 7. С. 71–77.

Большакова Ольга Віталіївна – кандидат філософських наук, доцент кафедри загальної підготовки Одеської державної академії технічного регулювання та якості

СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ ПРОБЛЕМ ТА МЕТОДІВ ОЦІНКИ ОБ'ЄКТИВНИХ ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ ПОСЛУГ ДЕРЖАВНИХ ПОСЛУГ СЕРВІСНОЇ ДЕРЖАВИ

Протягом тривалого часу, починаючи з проголошення незалежності України, значні зусилля державної влади були спрямовані на удосконалення національного законодавства. Головною метою такої діяльності влади було та залишається на цей час залишається побудова громадянського суспільства та правової держави. Одним із першочергових завдань сучасної вітчизняної соціально-філософської науки є розробка та внесення пропозицій до єдиної ефективної загальнонаціональної правової політики держави як на найближчий час, так і на перспективу, одним із критеріїв ефективності якої є висока соціальна активність загальної та правової культури, правосвідомості громадян і посадових осіб.

Сервісна ідея розвитку державної системи ґрунтується на класичній економічній схемі: «виробник послуг - споживач», де стійкість і легітимність державних інститутів пов'язана з ефективністю виявлення, моделювання та реалізації індивідуальних і групових інтересів і потреб. У «сервісній» організації управління домінуючим показником ефективності виступає «задоволеність споживачів», тобто населення. Для цього обґрунтовується необхідність використання комплексного підходу до нормування цілей і завдань управлінської діяльності (системний взаємозв'язок соціальних, соціологічних, психологічних, адміністративних, економічних, інформаційних, правових форм, методів, способів і прийомів). Використання терміну «державна послуга» є характерним для первинного етапу становлення сервісної моделі держави в Україні, в процесі структурування публічних послуг. Відповідно, орієнтація на надання послуг громадянам стає підґрунтям модернізації структурних та функціональних складових сучасної держави.

Державні послуги, особливо зважаючи на без альтернативність деяких із них, потребують особливої уваги до дотримання стандартів якості їх надання.

У цілому якість державної послуги може бути представлено: 1) якістю змісту її кінцевого результату; 2) якістю отримання послуги, пов'язаного з комфортністю і доступністю. Під якістю кінцевого результату послуги ми розуміємо вимоги до кінцевого результату послуги з точки зору відповідності послуги стандарту і регламенту в частині повноти та своєчасності її надання.

При цьому оцінка якості державних послуг здійснюється із застосуванням двох основних методів: внутрішня (оцінка визначається на основі періодичного аналізу діяльності з надання послуг самим суб'єктом надання), зовнішня (оцінка визначається споживачем послуг шляхом і здійснюється незалежним суб'єктом на замовлення держави).

Для оцінки об'єктивних показників якості послуг державних послуг можна використовувати такі методи збору та аналізу інформації: 1. Метод включеного спостереження в точці надання державних послуг. 2. Метод контрольної закупівлі. 3. Анкетне опитування населення і підприємців в точці надання державних послуг. 4. Метод групових інтерв'ю з державними службовцями.